

Vuoden 2024 aluekehittämiskeskustelujen käynnistys

Työ- ja elinkeinoministeriö tiedottaa päivätyssä 15.6.2023 kirjeessään (VN/18234/2023-TEM-1) vuoden 2024 aluekehittämisen keskusteluista. Kirje linjaa myös valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen valmistelun käynnistymisen.

Aluekehittämisen keskusteluja on toteutettu vuosittain alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanolain (756/2021, toimeenpanolaki) mukaisesti. Keskustelujen tavoitteena on pyrkiä valtion ja alueiden tahojen yhteisen näkemyksen muodostamiseen alueiden kehittämisen tavoitteista, toimeenpanosta ja toimintaedellytyksistä alueiden kehittämisen suunnittelua ja toimeenpanoa varten. Aluekehittämiskeskusteluprosessin valmistautumiseen kuuluu kansallisen ja maakunnallisten tilanne- ja kehityskuvien laatiminen. Kansallisen tilanne- ja kehityskuvan tärkeimpiä havaintoja käsitellään 31.10.2023 Aluekehityksen tilanne- ja kehityskuva -webinaarissa. Tämä mahdollistaa vuoropuhelun ja yhteisen ymmärryksen vahvistumisen aluekehittämisen tilanteesta ennen seuraavia aluekehittämiskeskusteluja. Aluekehittämisen keskustelujen seuranta toteutetaan puolivuosittain. Syksyn aikana valtioneuvoston ja maakuntien edustajat käyvät vuoropuhelua tulevien aluekehittämiskeskustelujen keskusteluteemoista.

Syksyllä 2023 on tarkoitus järjestää ensimmäisen kerran poliittisen johdon aluekehittämisen keskustelut, jotka luovat foorumin valtion ja maakuntien poliittisen johdon vuoropuhelulle aluekehittämisestä ja siten laajentavat valtion ja alueiden vuoropuhelua ja lisäävät vaikuttavuutta. Alustava päivämäärä näille keskusteluille on 3.10.2023, mutta keskustelujen toteutuminen on vielä monilta osin auki.

Valtioneuvosto päättää hallituskausittain valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä (aluekehittämispäätös). Aluekehittämispäätöksellä ohjataan eri hallinnonalojen ja maakuntien liittojen alueiden kehittämistä ja toimenpiteiden yhteensovittamista. TEM valmistelee aluekehittämispäätöksen yhteistyössä muiden ministeriöiden, maakuntien liittojen ja muiden aluekehittämisen kannalta keskeisten tahojen kanssa hallituskauden ensimmäisen vuoden loppuun mennessä. Valmistelu tehdään syksyn 2023 aikana. Itä-Suomen maakuntien edustajana työryhmässä toimii aluekehitysjohtaja Eira Varis.

- Ehdotus (MKJ) Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi vuoden 2024 aluekehittämiskeskustelujen käynnistymisen ja aluekehittämispäätöksen valmistelun.
- Päätös Hyväksyttiin yksimielisesti. Asian käsittelyn aikana kokouksessa oli läsnä aluekehitysasiantuntija Pia Pitkänen. Hannu Mikkilä palasi kokoukseen klo 10.25 ennen päätöksen tekoa.

Lisätietoja Eira Varis, aluekehitysjohtaja
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi, puh. 050 307 4806

Pia Pitkänen, aluekehitysasiiantuntija
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi, puh. 040 559 2210

Maakuntahallitus 23.10.2023 § 120

Poliittisen johdon aluekehittämiskeskustelut 3.10.2023

Aluekehittämisen keskusteluja on toteutettu vuosittain alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanolain (756/2021, toimeenpanolaki) mukaisesti. 3.10.2023 järjestettiin ensimmäisen kerran maakuntaliittojen poliittisen johdon aluekehittämiskeskustelut elinkeinoministeri Rydmanin kanssa, jotka tarjosivat mahdollisuuden vuoropuheluun alueiden näkemyksistä ja odotuksista. Keskustelun viestit otetaan huomioon sekä valtioneuvoston aluekehittämissäätönsäädösten valmistelussa. Tilaisuuteen osallistuivat maakuntavaltuuston puheenjohtaja Seppo Eskelinen, maakuntahallituksen jäsen Helena Pakarinen ja virkahenkilöistä aluekehitysjohtaja Eira Varis.

Tilaisuudessa Itä-Suomen 5 minuutin puheenvuoron käytti maakuntajohtaja Pentti Mäkinen Etelä-Savosta. Pohjois-Karjalan maakunnan edustajan 3 minuutin puheenvuoron käytti maakuntavaltuuston puheenjohtaja Seppo Eskelinen. Pohjois-Karjalan puheenvuorossa nostettiin esille seuraavat asiat:

- EU:n alue- ja rakennepoliittikka: Harvan asutuksen kriteerin turvaaminen on Suomen kokonaissaannon etu ja siksi myös kansallisesti tärkeä. Geopoliittisen tilanteen muutoksen vuoksi Suomen itärajan alueiden elinvoimaisuus on turvattava. Tämä tulee olla Suomen kansallinen tavoite ja mukana seuraavan ohjelmakauden kriteeristöissä.
- Monivuotinen rahoituskehys MFF: Jäsenmaiden maksuosuuksia ei tule lisätä eikä alue- ja rakennepoliitiikan ohjelman rahoitusta avata loppuohjelmakaudelle.
- Kansallinen aluepolitiikka: Pohjoisen ohjelman ja Itä-Suomen vision toimenpiteiden resurssointi
- Kansallisen aluepolitiikan rahoitusinstrumentti AKKE: Maakuntien omaehtoisen kehittämisen rahoitus (AKKE) tulee sisällyttää valtion budjettiin jatkossakin. Nk. CBC-AKKE- rahoitus tulee suunnata täysimääräisenä niille raja-alue maakunnille, joille se oli tarkoitettu.
- Tasapuolinen saavutettavuus ja energiahuolto: Sujuvien liikenneyhteyksien turvaaminen on perusta eri alueiden elinvoimaisuudelle. Tasapuolinen energiahuolto on tärkeää koko maan kannalta. Tällä hetkellä tuulivoiman rakentaminen itäiseen Suomeen näyttää melko mahdottomalta, joten on tuettava muita uusiutuvia energianlähteitä, tai energiapuutteita on kompensoitava.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että poliittisen johdon aluekehittämiskeskustelut olivat onnistuneet. Ne loivat mahdollisuuden maakuntien yhtäaikaiseen vuoropuheluun vastuuministerin kanssa, ja myös tilaisuuden eri maakunnille kuulla toistensa näkemyksiä.

Aluekehittämiskeskusteluprosessin valmistautumiseen kuuluu kansallisen ja maakunnallisten tilanne- ja kehityskuvien laatiminen. Kansallisen tilanne- ja kehityskuvan tärkeimpiä havaintoja käsitellään 31.10.2023 Aluekehityksen tilanne- ja kehityskuva -webinaarissa. Syksyn aikana valtioneuvoston ja maakuntien edustajat käyvät vuoropuhelua tulevien aluekehittämiskeskustelujen keskusteluteemoista. Valtioneuvoston aluekehittämispäätös valmistuu joulukuussa.

Ehdotus (MKJ) Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi 3.10.2023 järjestetyt poliittisen johdon aluekehittämiskeskustelut.

Päätös Hyväksyttiin yksimielisesti.

Asian käsittelyn aikana kokouksessa oli läsnä aluekehitysasiantuntija Pia Pitkänen.

Lisätietoja Eira Varis, aluekehitysjohtaja
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi, puh. 050 307 4806

Pia Pitkänen, aluekehitysasiantuntija
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi, puh. 040 559 2210

Maakuntahallitus 20.11.2023 § 139

Vuoden 2024 aluekehittämiskeskustelut, tilannekatsaus

Aluekehittämisen keskusteluja on toteutettu vuosittain alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan toimeenpanolain (756/2021, toimeenpanolaki) mukaisesti. Vuosittaiset aluekehittämisen keskustelut vahvistavat erilaisten alueiden tarpeiden huomioimista päätöksenteossa. Aluekehittämiskeskusteluprosessin valmistautumiseen kuuluu kansallisen ja maakunnallisten tilanne- ja kehityskuvien laatiminen, joka luo yhteisen ymmärryksen lähtökohtatilanteesta. Laadintaprosessi on juuri käynnistymässä ja Pohjois-Karjalan tilanne- ja kehityskuva valmistuu annetun aikataulun mukaisesti tammikuussa 2024.

Valtioneuvoston aluekehittämispäätöstä valmistellaan samanaikaisesti ja myös sen odotetaan valmistuvan alkuvuodesta 2024. Aluekehittämispäätös ohjaa eri hallinnonalojen ja maakuntien alueiden kehittämistä ja niiden toimenpiteiden yhteensovittamista ja on tulevan maakuntaohjelman, POKAT2029 (vuodet 2026–2029), keskeinen ohjenuora. Maakuntaohjelmassa linjataan, miten valtakunnallista aluekehittämispäätöstä toteutetaan Pohjois-Karjalan olosuhteissa. Tämänhetkisen luonnoksen mukaan uudessa aluekehittämispäätöksessä on kolme pilaria:

1. Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt
2. Kestävä elinvoima ja investoinnit
3. Laadukas elinympäristö ja monimuotoinen luonto

Keskeisimmiksi haasteiksi on tunnistettu saavutettavuus, työvoiman saatavuus, osaaminen ja sivistys, osallisuus sekä veto- ja pitovoima. Lämpileikkaavina teemoina ovat kokonaisturvallisuus, erilaiset alueet ja kansainvälisyys.

Seuraavana prosessissa ovat valtakunnalliset aluekehittämisspäivät, jotka järjestetään marraskuun viimeisellä viikolla Lahdessa teemalla ”Valintoja alueiden uudistumiseen”. Alueiden uudistumista käsitellään eri näkökulmista – kestävyysmurroksesta tekoälyyn ja hyvinvoinnin ja osallisuuden merkitykseen uudistumisessa. Tilaisuudessa valmistellaan myös aluekehittämispäätöstä. Tilaisuuteen osallistuvat aluekehitysjohtaja Eira Varis, aluekehitysasiantuntija Pia Pitkänen ja maakunta-asiamies Kimmo Niiranen.

Ehdotus (MKJ) Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi aluekehittämiskeskustelujen tilannekatsauksen.

Päätös Hyväksyttiin yksimielisesti.

Lisätietoja Eira Varis, aluekehitysjohtaja
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi, puh. 050 307 4806

Pia Pitkänen, aluekehitysasiantuntija
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi, puh. 040 559 2210

Maakuntahallitus 29.01.2024 § 7

Vuoden 2024 aluekehittämiskeskustelut, tilannekatsaus

Aluekehittämisen keskusteluja on toteutettu vuosittain alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitikan toimeenpanolain (756/2021, toimeenpanolaki) mukaisesti. Vuosittaiset aluekehittämisen keskustelut vahvistavat erilaisten alueiden tarpeiden huomioimista päätöksenteossa. Aluekehittämiskeskusteluprosessin valmistautumiseen kuuluu kansallisen ja maakunnallisten tilanne- ja kehityskuvien laatiminen, joka luo yhteisen ymmärryksen lähtökohtatilanteesta. Maakunta-asiamies Kimmo Niirasen johdolla laadittiin Pohjois-Karjalan tilanne- ja kehityskuva.

Pohjois-Karjalan väestökehityksen kehityskuva on kaksijakoinen. Muuttoliike on kääntynyt voitolliseksi. Parantuneisiin lukuihin on vaikuttanut erityisesti maahanmuutto: Pohjois-Karjala on saanut vuosittain keskimäärin 500 henkeä muuttovoittoa ulkomailta. Vuonna 2023 tammi-marraskuussa maahanmuuttovoitto oli ennätyselliset 1 568 henkeä. Kun kuntien välistä muuttotappiota kertyi 670 henkeä, kokonaisuuttovoitto summautui 898 henkeen. Samalla kun muuttoliike on parantunut, luonnollinen väestömuutos on kuitenkin heikentynyt. Vuoden 2023 tammi-marraskuussa maakunnassa syntyi 922 lasta. Kymmenessä vuodessa syntyneiden määrä on laskenut kolmanneksella. Väestökehityksen yksi ulottuvuus on väestörakenteen ikääntyminen. Vuonna 2012 yli 65-vuotiaiden osuus Pohjois-Karjalan väestöstä oli 21,5 %, vuonna 2022 jo 28,4 %. Työikäisten määrä vähenee jo viisivuotiskaudella 2021–2025 yli 5 000 henkilöllä. Kehitys edellyttää toimenpiteitä, mikäli halutaan turvata osaavan työvoiman saatavuus. Pohjois-Karjalan korkea väestöllinen huoltosuhde lisää myös sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että muiden hyvinvointipalveluiden tarvetta.

Kaksijakoisuus kuvaa myös muuta kehitystä. Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan johtuneet ja erityisesti Itä-Suomen maakunnissa korostuneet muutokset (Venäjän viennin romahdus, ostosmatkailijoiden katoaminen,

tuotantoketjujen häiriöt ja kustannus- ja korkotason nousu) ovat haastaneet elinkeinoelämän kehitystä. Toistaiseksi yrityssektorin kehitys on ollut kohtuullisen vahvaa, mutta teollisuuden tilauskannat ovat heikentyneet ja saman kehityssuunnan ennustetaan jatkuvan. Maakunnassa on toisaalta vireillä lupaavia uusia avauksia niin metsäbiotalouden, vetytalouden kuin aurinkovoimankin saralla. Lähivuosille eri puolille maakuntaa on suunnitteilla kymmenittäin vihreää siirtymää tukevia investointeja, joiden kokonaisvolyymi on 1,375 mrd. euroa. Liikenteellisen saavutettavuuden osalta tilanne on muuttunut dramaattisesti, kun tavara- ja henkilöliikenne Suomen ja Venäjän välillä on loppunut lähes kokonaan. Myös kauppamerenkulku Saimaan kanavan kautta on loppunut, kuljetukset ovat siirtyneet raiteille ja maanteille, mikä on osaltaan nostanut pohjoiskarjalaisten yritysten logistiikkakustannuksia. Lentoliikenne on toistaiseksi turvattu, mutta haasteita on ollut mm. rautatieliikenteessä sekä tiestön ja siltojen kunnossa. Tuleva kehitys riippuu paljon valtion infrarahoituksen riittävydestä ja kohdistumisesta itäisimpään.

Aluekehittämiskeskusteluprosessi jatkuu maakunnittaisten tilannekuvien esittelyllä valtioneuvostolle helmikuun alussa. Vuoden 2023 aluekehittämiskeskustelujen toinen seurantalaveri ajoittuu myös helmikuulle, aluekehittämiskeskusteluja valmisteleva webinaari maaliskuulle ja varsinaiset aluekehittämiskeskustelut huhtikuulle. Hallituskausittainen valtioneuvoston aluekehittämispäätös valmistuu maaliskuussa. Tulevien aluekehittämiskeskustelujen lähtökohtana on maaliskuussa 2024 valmistuva valtioneuvoston aluekehittämispäätös ja sen painopisteet:

- Kestävä elinvoima ja investoinnit
- Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt
- Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto

Tarkempi ohjeistus aluekehittämiskeskustelujen toteutuksesta tulee myöhemmin, mutta ne toteutetaan suuralueittain, kuitenkin niin, että jokaisella maakunnalla on myös oma lyhyt keskustelu-aika.

Ehdotus (MKJ) Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi aluekehittämiskeskustelujen tilannekatsauksen.

Päätös Hyväksyttiin yksimielisesti.

Asian käsittelyn aikana kokouksessa oli läsnä aluekehitysasiantuntija Pia Pitkänen.

Lisätietoja Eira Varis, aluekehitysjohtaja
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi, puh. 050 307 4806

Pia Pitkänen, aluekehitysasiantuntija
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi, puh. 040 559 2210

Työ- ja elinkeinoministeriön ohjeistus (VN/18234/2023-TEM-15) määrittää vuoden 2024 aluekehittämiskeskusteluihin valmistautumisen ja toteutuksen. Aluekehittämisen keskustelut ovat lakisääteinen valtion ja alueiden välinen menettely, jonka tavoitteena on edistää yhteistyötä ja vuorovaikutusta alueiden kehittämisen tavoitteiden saavuttamiseksi. Keskustelut perustuvat aluekehittämispäätökseen, aluekehityksen tilanne- ja kehityskuvaan ja maakuntaohjelmiin.

Vuoden 2024 keskustelujen keskeisimpänä lähtökohtana on pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman pohjalta laadittu aluekehittämispäätös, jonka valtioneuvosto hyväksyy alkuvuodesta 2024. Aluekehittämisen tilanne- ja kehityskuva on päivitetty syksyn 2023 ja alkuvuoden 2024 aikana sekä valtioneuvostossa että alueilla.

Maakuntien yhteiset keskustelut toteutetaan itäisen, pohjoisen, eteläisen ja läntisen Suomen maakuntien kanssa. Maakunnilla on mahdollisuus osallistua useampaan kuin yhteen keskusteluun mikäli se on keskustelujen asialista huomioon ottaen tarkoituksenmukaista. Keskustelut käynnistyvät aluekehittämispäätöstä avaavalla webinaarilla to 14.3.2023 klo 9.30–11.30. Varsinaiset keskustelut järjestetään Teams kokouksina ja Itäisen Suomen ajankohta on tiistaina 16.4.2024 klo 9.00–11.30. Maakuntakohtaiset tapaamiset järjestetään em. päivinä yhteisen keskustelun jälkeen iltapäivällä alkaen klo 12.30.

Useamman maakunnan yhteisen keskustelun fokuksessa ovat maakuntia yhdistävät poikkihallinnolliset, yliaalueelliset teemat ja alueiden välisen yhteistyön mahdollisuudet. Hallitusohjelman pohjalta tällaisia ovat selkeimmin Pohjoisen ja Itäisen Suomen ohjelmatyö ja niiden keskeiset sisällöt alueiden elinvoiman vahvistamiseksi. Keskustelujen asialistat valmistellaan maakuntaliittojen ja ministeriöiden yhteistyössä. Keskustelulle varattu aika ja osallistujajoukko huomioiden asialistalla voi olla enintään kaksi erillistä asiakokonaisuutta. Maakuntien liitot vastaavat osaltaan siitä, että alueilta keskusteluun osallistuvat käsiteltävien asioiden kannalta relevantit sidosryhmät.

Maakuntakohtaiset keskustelut ovat aluekehittämispäätökseen ja tilanne- ja kehityskuvaan perustuvia tiiviitä tapaamisia, jotka tarjoavat mahdollisuuden yhden kunkin maakunnan kannalta keskeisen poikkihallinnollisen teeman käsittelyyn. Kokoukseen voi osallistua maakunnan liiton lisäksi teeman kannalta keskeisten sidosryhmien edustajia. Valtioneuvoston puolelta työ- ja elinkeinoministeriö osallistuu kaikkiin kokouksiin ja muut ministeriöt arvioivat osallistumisestaan käsiteltävän teeman perusteella. Keskustelusta laaditaan muistio mutta sen perusteella ei tehdä varsinaisia johtopäätöksiä.

Ehdotus (MKJ) Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi Työ- ja elinkeinoministeriön ohjeistuksen vuoden 2024 aluekehittämiskeskustelujen toteutuksesta.

Päätös Hyväksyttiin yksimielisesti.

Läsnä kokouksessa asian käsittelyn ja päätöksenteon aikana oli aluekehitysasiantuntija Pia Pitkänen.

Lisätietoja Eira Varis, aluekehitysjohtaja
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi, puh. 050 307 4806

Pia Pitkänen, aluekehitysasiantuntija
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi, puh. 040 559 2210

